

korte berichten

Lezing 'Geschiedenis van de Nederlandse fauna'

Op zaterdag 19 september 1987 wordt er een ochtend georganiseerd rondom het thema 'Geschiedenis van de Nederlandse fauna'.

Eén en ander zal plaats vinden in het kasteel 'de Doorwerth', Fonteinallee 4, Doorwerth (Gld). De bezoekers, die de lezingen willen bijwonen, dienen om 10.15 uur aanwezig te zijn. De lezingen starten stipt om 10.30 uur.

De volgende lezingen staan op het programma:

10.30-11.00 uur: J. de Rijk, De geschiedenis van het konijn,

11.00-11.30 uur: J. Thissen, Over premie-wild,

11.30-11.50 uur: theepauze

11.50-12.20 uur: E. Pelzers, Het grofwildbe-heer in de negentiende eeuw,

12.20-12.50 uur: D. Karelse, De historie van eendenkooien,

13.00 uur: einde.

Ter bestrijding van de kosten wordt een en-tree geheven van een rijksdaalder. Men dient zich bij voorkeur van te voren schriftelijk op te geven bij de heer P. Tuijn, kasteel 'de Doorwerth', postbus 11, 6865 ZG Doorwerth. Ook indien men de lunch wil gebruiken op het kasteel dient dit van te voren bekend te zijn. De lunch kost f 10,50.

Kasteel 'de Doorwerth' is met het openbaar vervoer slecht te bereiken. Met de Arnhemse stadsbus lijn 6 tot aan het eindpunt en dan nog 20 minuten lopen. Voor degene, die met de auto komt, is er voldoende parkeergelegenheid.

Bruinvis en Dolfijn: Oproep! (*Phocoena phocoena* & *Delphinus delphinus*)

Ieder die een dode Bruinvis of Dolfijn vindt, wordt dringend verzocht dit zo spoedig mogelijk te melden aan het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, Leiden, 071 - 143 844 (buiten werktijd: 175 066). Ook 'slecht' materiaal is van belang!

Grupo Lobo

In Portugal is ter bescherming van de sterk bedreigde Iberische wolvenpopulatie, de werkgroep Grupo Lobo actief. Van de oprichting van deze werkgroep is al in Huid en Haar 5 (3) : 127 kennis gegeven.

In 1986 verschenen van de werkgroep de 'Newsletters' nummers 4 - 10. In deze nieuwsbrieven wordt verslag gedaan van actuele problemen, activiteiten en nieuwtjes. Belang-

rijke zaken in 1986 waren vooral de ontwikkelingen in de jacht en jachtwetgeving, de idee-ontwikkeling met betrekking tot waakhonden voor het vee en de eerste samenwerking met Spaanse natuurbeschermers. Daarnaast kwamen nog vele andere zaken in de nieuwsbrieven aan de orde.

Jacht

Zowel Spanje als Portugal heeft het Verdrag van Bern geratificeerd, de Overeenkomst inzake het Behoud van Wilde Dieren en Planten en hun Natuurlijk Milieu in Europa. In dit verdrag is de Wolf ondergebracht in Appendix II, de lijst van soorten die door het verdrag worden beschermd. Zowel Spanje als Portugal heeft echter gebruikgemaakt van ontsnappingsclausules in het verdrag, waardoor de Iberische ondersoort van de Wolf, *Canis lupus signatus*, er weer uitgelicht wordt. In Spanje is de wolfjacht nu de competentie van autonome regionale overheden. In Portugal zijn er circa 400.000 legale jagers en minstens evenveel stropers. Daartegenover staan circa 300 'rangers' die tegen de overmacht niet opgewassen zijn. Officieel mag de Wolf van 15 oktober tot 28 februari met het geweer geschoten worden, daarnaast organiseert de overheid op verzoek drijfjachten in januari en februari. De Wolf is dus officieel ten dele beschermd. In de praktijk vindt echter het gehele jaar rond een ongecontroleerde vervolging plaats door jagers en stropers, waarbij ook verboden middelen als vergif en klemmen algemeen in gebruik zijn. In verscheidene nummers van de nieuwsbrief staan meldingen van gedode Wolven.

Vee

Behalve de jagers als concurrerende predator zijn de boeren/herders eigenlijk de enige beroepsgroep die schade ondervindt van de Wolven. De herders, en met hen de vrijwel gehele plattelandsbevolking, staan dan ook buitengewoon vijandig tegenover de Wolf. Hoewel de kudde in Portugal veelal bewaakt worden door honden, voldoen deze niet. Door ontoereikende fok, training en voeding zijn de honden niet effectief. Zij verlaten de kudde om te gaan jagen en identificeren zich onvoldoende met hun taak. Elders in Europa en ook in de Verenigde Staten is er echter wel een doelmatige inzet van waakhonden in kudde.

Met een juiste fok, instructie en training van de honden kunnen veel schadeproblemen worden voorkomen. Dit zou een belangrijke bijdrage kunnen betekenen voor het opheffen van een knelpunt tussen mens en Wolf. Naast de 100 - 200 Wolven wordt in Portugal het aantal verwilderde honden geschat op minstens 150.000 stuks, een verhouding van circa 1 : 1000! De in groepen jagende honden berokkenen veel schade aan wildstand en vee, waarvoor niet zelden de Wolf aansprakelijk wordt gesteld.

Spanje

De Iberische Wolf in Spanje en Portugal telt nog circa 500, respectievelijk 100-200 exemplaren. De populatie is nu verdeeld over één grotere en drie kleinere sectoren, waarin ook kleine geïsoleerde grenspopulaties voorkomen. Samenwerking tussen beide landen voor het behoud van de Iberische Wolf is daarom van groot belang. De eerste contacten hierover zijn in 1986 gelegd.

De activiteiten van Grupo Lobo in het eerste volle kalenderjaar van zijn bestaan richtten zich vooral op mogelijkheden om het algemene draagvlak in de maatschappij voor de Portugese Wolf te vergroten.

Daartoe zijn een aantal activiteiten gestart. Men is begonnen met het benaderen van de media en interviews zijn reeds geweest voor radio, televisie en een enkele krant. Men is begonnen met het aanleggen van een bibliotheek van goede wolvenfilms die gebruikt kunnen worden voor vertoning op televisie en bij voorlichting op scholen en op het platteland. Ter ondersteuning van die voorlichting zijn het afgelopen jaar tevens de eerste stickers, posters en postkaarten uitgegeven. Voor de Portugese scholen is een wedstrijd georganiseerd met medewerking van het ministerie van Onderwijs. Dit werd een groot succes en resulteerde in inzendingen van tekeningen vooral, maar ook van collages, gedichten en opstellen uit het hele land.

Grupo Lobo wil ook graag een museum voor de Wolf, bij voorkeur in het Nationaal Park Peneda-Gerês. Onderhandelingen met de rijksoverheid zijn hierover begonnen, doch naar het zich laat aanzien is de zaak vastgelopen. De overheid is bevreesd andere belangengroepen tegen zich in het harnas te jagen. Tot circa vijftig jaar geleden waren de Wol-

ven over een groot deel van het Iberisch schiereiland te vinden. Door jacht en stroperij op zowel de Wolf als zijn prooidieren, door veranderingen in het landgebruik en verlies aan habitat, omzetting van bos en natuurgebied in plantages van naaldbomen en Eucalyptus en door toename van de bevolkingsdruk is de Wolf sterk achteruitgegaan. Grupo Lobo en de Wolven doen hun best om het tij te keren. U kunt hen steunen met donaties die dringend nodig zijn: minimaal slechts £5 per jaar.

■ Grupo Lobo, Departamento de Zoologia e Antropologia, Faculdade de Ciencias, 58 Rua Escola Politécnica, 1200 Lisboa, Portugal.

Lezers kunnen de Wolven helpen met donaties voor het werk van de groep Lobo. Financiële steun kan plaatsvinden door storting op girorekening 203 737 van de penningmeester van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Almelo, onder vermelding 'voor Grupo Lobo'. Inmiddels is totaal reeds f 600,- binnengekregen.

'Greenpeace' en houding Antarcticaverdragsstaten

In het juli/augustus nummer van de 5e jaargang (nummer 2) bladzijden 53-57 is per abuis de onjuiste auteur vermeld bij het arti-

kel getiteld 'De 'Greenpeace' en de houding van de Antarcticaverdragsstaten'. Hiervoor onze welgemeende excuses en wel in de eerste plaats tegenover de hoofdauteur, de heer G. Drieman.

Redactie

Greenpeace in Antarctica

Na een zeer voorspoedig verlopen reis ligt het actieschip de 'Greenpeace' in de wateren van Ross eiland, op circa tachtig km van Kaap Evans. In de buurt van Kaap Evans wil men een basiskamp opzetten, waar vier Greenpeace expeditieleden een jaar lang zullen verblijven.

Op dit ogenblik verhindert het dichte pakijns rondom Ross eiland het schip om dichterbij te komen. Inmiddels heeft men wel verscheidene inspectietochten met de helikopter gemaakt om het gebied te verkennen en om een geschikte plaats voor het basiskamp uit te zoeken.

Over enkele dagen hoopt men het eiland zo dicht te kunnen benaderen, dat het gehele basiskamp plus alle apparatuur, voedselvoorraden en dergelijke per helikopter aan land gebracht kunnen worden.

Hiervoor heeft men van tevoren al het materiaal verdeeld in pakketten van ± 500 kilo. In verband met het gewicht van de pakketten mag de afstand tussen de 'Greenpeace' en de kust niet groter zijn dan 35 kilometer.

Greenpeace is zeer teleurgesteld over de houding van de Verenigde Staten. Evenals vorig jaar weigert het Amerikaanse wetenschappelijke station op Ross eiland, 'McMurdo Station', de ijs- en weerberichten waarover het beschikt, aan de 'Greenpeace' door te geven. Inmiddels wordt steeds duidelijker waarom:

Afgelopen week bezochten enkele Greenpeaceleden een gebied op tien kilometer ten zuidwesten van McMurdo Station. Deze plaats wordt gebruikt als dumpplaats voor schroot en ander afval van zowel de Amerikaanse als de Nieuwzeelandse bases op Ross eiland.

Wanneer in Antarctica de zomer aanbreekt wordt vervolgens met behulp van ijsbrekers en soms dynamiet geprobeerd het afval naar de zeebodem te laten verdwijnen. Het bezoek van Greenpeace aan deze dumpplaats vormt het begin van een studie naar de gevolgen van aanwezigheid van de mens in Antarctica.

Amsterdam, 23 januari 1987

De bescherming van de Monniksrob (*Monachus monachus*) krachtens het verdrag van Bern

De Monniksrob is ongetwijfeld het meest bedreigde zoogdier in Europa. Nog geen 500 exemplaren leven in uiterst moeilijke omstandigheden in het Middellandse-Zeebekken, langs de kusten van de Sahara en bij Madeira.

De Raad van Europa houdt zich bezig met het lot van de Monniksrob, vooral op grond van het Verdrag van Bern: daarin is het dier opgenomen in Bijlage II als een soort die streng beschermd moet worden, evenals trouwens zijn leefmilieu.

Zoals men weet wordt in dit verdrag bijzondere aandacht besteed aan soorten die op het punt staan uit te sterven en dat is helaas met de Monniksrob het geval. Twee lidstaten van de Raad van Europa, Griekenland en Turkije - die tegelijkertijd ook partij zijn bij het verdrag - huisvesten ongeveer drievierde van de wereldpopulatie van de Monniksrob. Dat is de reden waarom de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van het Verdrag van Bern van essentieel belang is voor het overleven van dit zeezoogdier. Het Verdrag schrijft voor dat zowel de soort als ook zijn habitat - dat zijn voornamelijk de onbewoonde eilandjes en de rotskusten op het vasteland - wettelijk beschermd moeten worden.

De Monniksrob staat in het Middellandse-Zeegebied als gevolg van de voortdurende uitroeiing door lokale vissers en door de nog steeds groeiende toeristenindustrie op het punt uit te sterven. Alleen onmiddellijke en efficiënte actie zal de soort nog kunnen redden.

Reïntroductie van Algazel (*Oryx dammah*) in Tunesië

De Algazel die voor het laatst in het wild is gezien in het door oorlog geteisterde Tsjaad, is in 1985 heringevoerd in Tunesië, in een deel van zijn voormalig verspreidingsgebied. De soort is sinds 1935 in Tunesië uitgestorven, hetgeen waarschijnlijk is veroorzaakt door schaarste aan vegetatie.

De herintroductie is uitgevoerd door een samenwerkingsverband van drie Britse dieren- en het nieuwe thuis van de dieren, het Nationale Park Bou Hedma. Op 2400 ha van dit 16.400 ha grote Nationale Park, die onbe-

woond zijn, niet in exploitatie zijn, die sinds acht jaar onbegraasd zijn en waar sindsdien een goed herstel van de vegetatie heeft plaatsgevonden, zijn nu vijf paartjes uitgezet die afkomstig zijn uit gevangenschap.

Maatregelen hondsdoelheid Zuid-Limburg vervallen

Met ingang van 30 oktober jongstleden zijn de maatregelen tegen verspreiding van hondsdoelheid in Zuid-Limburg, zoals het aanlijngesbod en de verplichte inenting, vervallen verklaard. Met ingang van die datum is namelijk het Besluit maatregelen tegen hondsdoelheid bij honden en katten in Zuid-Limburg ingetrokken. De maatregelen werden in 1984 getroffen om verspreiding van hondsdoelheid in de provincie Limburg te voorkomen. Het aantal gevallen van hondsdoelheid is vanaf mei 1985 nihil. Daardoor zijn de maatregelen niet meer noodzakelijk.

Centre for the Study of Animal Affairs

Een groep van filosofen, psychologen en veterinairen heeft het voornemen om aan de Universiteit van Liverpool op te richten het Centre for the Study of Animal Affairs.

De bedoeling hiervan is om gezamenlijk onderzoek te verrichten, kennis bijeen te brengen en een nieuwsbrief te publiceren. Een eerste onderzoeksprogramma over de relatie tussen soortbescherming en dierenwelzijn is in voorbereiding.

Centre for the Study of Animal Affairs, Professor Stephen R.L. Clark, Department of Philosophy, P.O. Box 147, Liverpool L69 3BX, Groot-Brittannië.

Singapore lidstaat van CITES

Op 30 november 1986 heeft de regering van Singapore zich aangemeld als lidstaat van CITES (Convention on International Trade in Endangered Species ofte wel de Washington Conventie). Singapore wordt daarmee de 94ste lidstaat van CITES; de bepalingen zijn vanaf 28 februari 1987 van kracht geworden. Singapore is één van de belangrijkste doorvoerhavens in Zuidoost-Azië voor dieren en planten en produkten daarvan. De handelaren in Singapore leggen als reactie op deze stap zo groot mogelijke voorraden aan. Deze kunnen dan na de ratificatie verkocht wor-

den als zogenaamde 'oude voorraad', verkregen vóór inwerkingtreding van de Conventie (pre Convention stock). Vanuit Burundi zijn al 33 ton ivoor en 400 kilo horens van neushoorn verscheept. In Dubai ligt nog eens ruim 280 ton ivoor op verscheeping te wachten en er zijn duizenden kaaimanhuiden uit Zuid-Amerika op weg naar Singapore. TRAFFIC-Japan heeft een dringende oproep gericht aan de regering van Japan om goêderen die illegaal uitgevoerd werden uit het land van herkomst en via Singapore verscheept worden, niet te accepteren. Verder verzoeken ze de verantwoordelijke autoriteiten in Singapore om een einde te maken aan de desastreuze hamsterpraktijken van de handelaren.

Singapore is één van de belangrijkste handelscentra in Zuidoost-Azië en een beruchte doorvoerhaven voor dieren en planten en produkten die onder de CITES-bepalingen vallen. Vóór Nederland lid werd van CITES kwamen er via Singapore aanzienlijke aantallen papegaaien naar ons land die voor een groot deel illegaal uit Indonesië en Australië uitgevoerd waren. Verleden jaar nog waren er problemen met een grote zending slangenhuiden die via Singapore naar Nederland kwam, maar illegaal uit India uitgevoerd was.

Japan is één van de grootste afnemers van illegale goederen via Singapore, dat ivoor, krokodille- en slangeleer, vlees en hoorn van zeeschildpadden op grote schaal verscheept zonder dat de herkomst duidelijk is.

Onregelmatigheden bij de invoer in de Verenigde Staten brachten de autoriteiten ertoe om op 25 september 1986 een totale invoerstop in te stellen voor alle levende (en dode) dieren en planten afkomstig uit Singapore. Deze drastische maatregel van de Amerikaanse overheid heeft wezenlijk bijgedragen tot het bespoedigen van het besluit van Singapore om toe te treden tot CITES.

De toetreding van Singapore is een belangrijk succes voor de staf van het CITES-secretariaat dat hiertoe jarenlang druk heeft uitgeoefend. De toetreding is ook een succes voor de staf van TRAFFIC-Japan die onvermoeibaar gewerkt heeft om de Singapore-connectie met Japan aan het licht te brengen.

Japanse handelaren hebben geprobeerd te lobbyen bij de autoriteiten van Singapore om de zelfde uitzonderingen voor bepaalde soor-

ten te maken als Japan (Japan past de bepalingen van CITES niet toe op veertien soorten die men daar van groot commercieel belang acht, meer dan enige andere lidstaat van CITES). Singapore heeft laten weten dat het de Conventie niet zal toepassen voor drie soorten: de Brilkaaiman (*Caiman c. crocodilus*), de Nieuwguinese Krokodil (*Crocodylus n. novaeguineae*) en de Zeekrokodil (*Crocodylus porosus*).

Nieuwe kansen ?

Gaan wij gebukt onder het terreur van de domheid? Ieder die het reilen en zeilen van agrarisch Nederland tegen het licht houdt, zal dit grif beamen. Want geen zinnig mens zal kunnen volhouden dat een gang van zaken die ons miljarden kost aan agrarische overschotten, maar tevens ons milieu opschept met een verstikkend mestoverschot, nog langer behapbaar is. Gelukkig gaat het publiek zulks inzien en er wordt nu steeds meer aangestuurd op een beleidswijziging waarmee natuurbescherming haar voordeel kan doen.

De 'race zonder finish', zoals het agrarisch proces van de afgelopen jaren wel aangeduid is, heeft ons zowel een boterberg als een mestberg opgeleverd. Een boterberg die, met andere agrarische overschotten, de belastingbetaler miljarden gulden kost en die tevens het platteland nivelleerde tot een standaard agrarische openluchtfabriek. Nederland telt bijna evenveel varkens als Nederlanders. Een econoom becijferde onlangs dat de gehele Nederlandse veestapel in 1985 94 miljoen ton mest produceerde. Hetgeen betekent 20 kilo mest per Nederlander per dag. Waar deze verstikkende berg te laten? Willen niet alleen onze kostbare landschappen, ons gehele milieu inclusief de Nederlanders zelf, binnen afzienbare tijd letterlijk door mest overspoeld worden, dan is een agrarisch beleid waarin tot dusver uitstel en verdoezeling tot doel verheven leken, praktisch en politiek niet langer verkoopbaar. Ook 's-Gravenhage lijkt dat nu te gaan inzien. Hoe pijn het agrarisch Nederland ook zal gaan doen, onontkoombaar lijkt dat landbouwgronden uit productie genomen gaan worden en veestapels zullen worden opgedoekt.

Onder de direct getroffen zien men leed, emoties en het niet ontorechte gevoel onheus

te worden bejegend. Voor natuurbeschermers echter verleidelijk op dit glorend perspectief door te peinzen. Te voorzien valt dat men zal uitzien naar een rendement opleverend, vervangend grondgebruik. De thans plaatshebbende ommezwaai naar bolgrond in de duinstreek is in dezen een teken aan de wand. Ook valt het woord 'houtproductie' te beluisteren, met daaraan gekoppeld beschouwingen over het aanzien van West-Nederland aan het begin van onze jaartelling. Of herbebossing landschappelijk bezien een aantrekkelijk alternatief is, is de vraag. Het open weideland is unieker en herbergt, althans in zijn gave staat, meer uitzonderlijke levensgemeenschappen dan laagveengebieden volgeplant met produktieoefbos.

Natuurbescherming doet er goed aan zich een stem te verwerven in situaties die zullen voortkomen uit de veranderingen in het Nederlandse agrarische bedrijf. Nu houdt zij zich nog voornamelijk bezig met de bescherming en het beheer van relicten. Maar voor nationale en regionale beschermingsorganisaties tekent zich een functie af bij de ontwikkeling en het beheer van vrijkomende voormalige agrarische gronden. Dat kunnen verschillende typen terreinen worden. Hoe verleidelijk is het niet te denken aan een netwerkje van graslanden, waarop via een aparte bemaling de waterstand te regelen is — met Waal en Burg op Texel als voorbeeld. Aan plassen of aan experimenten met verschillende typen bossen. We behoeven bepaald geen verre reizen te ondernemen om te ervaren dat de mens het in zijn mars heeft rijke natuurgebieden te creëren. En als door boter- mest- en vleesbergen, natuurbescherming aan projectontwikkeling kan gaan doen, dan zullen de aan deze taak gepaard gaande kosten te verwaarlozen blijken vergeleken bij de onbeheersbaar geworden kosten van het beleid dat ons met deze 'bergen' opzadelde.

■ G.L. Ouweneel, Lijster 17, 3299 BT Maasdam.

Citaten van houtvester M. de Koning uit 1922

In het voorjaar 1922 werd het boek 'Bosbescherming', de leer der ziekten en beschadigingen der houtgewassen door W.J. Thieme & Cie te Zutphen uitgegeven. De auteur van dit boek (567 bladzijden) is M. de Koning, houtvester bij de toenmalige Neder-

landsche Heide-Maatschappij. De Koning was zijn tijd in verschillende opzichten reeds ver vooruit en ik heb dan ook altijd grote waardering en ontzag gehad voor zijn boek 'Boschbescherming', dat ik sinds mijn jeugd vaak raadpleegde.

Over 'Ziekten en beschadigingen door ongunstige toestand van de lucht' schrijft hij reeds: *'Evenals de grond kan ook de lucht stoffen bevatten, die voor de houtgewassen schadelijk zijn. Het zijn meest gassen, die uit fabrieksschoorstenen ontwijken. In de omgeving van fabrieksteden en stations ziet men zeer dikwijls de boomen ziek worden of afsterven tengevolge van de voortdurende inwerking van gassen'.*

Over de Zwarte Specht schrijft hij: *'De zwarte specht is zwart. Hij heeft de grootte van een kraai en leeft in grotere boschgebieden. In 1920 is hij in Nederland herhaaldelijk gezien en trots onze Vogelwet ook geschoten. Zijn komst moest den boschbeheerder vooral uit aesthetisch oogpunt hoogst welkom zijn'.* Over zoogdieren schrijft hij onder andere: *'Het aantal zoogdiersoorten, dat in onze bosschen en heiden leeft, is gering en behoudens enkele uitzonderingen is de schade, die ze veroorzaken, niet groot. De meeste zijn voor den houtteler nuttig of 'onverschillig'. Slechts enkele soorten treden schadelijk op. Voortdurend ten rechte of ten onrechte vervolgd zijn ze ten slotte in aantal sterk vermindert. Ook de voortdurende uitbreiding der menschelijke nederzettingen en de toename van het verkeer maken, dat de zoogdieren, die grotendeels in stilte wenschen te leven, zich hoe langer hoe meer terug trekken. Vele hebben een nachtelijke of verborgen levenswijze en worden daardoor niet gemakkelijk waargenomen.*

De lust om dieren te dooden, aan vele menschen eigen, onverschillig of het nuttige of schadelijke dieren geldt, doet hun aantal gestadig verminderen en werkt ook hun verborgen levenswijze in de hand. De meeste boschbeheerders begrijpen niet dat de boomen, de planten- en de dierenwereld één harmonisch geheel vormen en dat ze hier niet ongestraft kunnen ingrijpen.

De roofdieren in onze bosschen en heidevelen voeden zich in hoofdzaak met levende dieren en het hangt geheel af van het standpunt, waarop men zich stelt of ze nuttig of schadelijk genoemd moeten worden.

Stelt men zich nu op een zuiver boschbouwkundig standpunt, dan moet men het dooden van vogels en hun jongen en het uithalen der eieren veroordelen.

Het dooden van hazen, konijnen, eekhoorns en muizen kan echter in het belang van het houtgewas zijn en men zou (steeds op genoemd standpunt staande) geneigd zijn, deze dieren te sparen om het aan de Natuur zelf over te laten, haar evenwicht te onderhouden, hetgeen te meer zou kunnen geschieden, daar roofdieren in ons land niet tot de talrijk voorkomende verschijningen behooren.

'De vos komt op onze zandstreken sporadisch voor, voedt zich met gevogelte en viervoetige dieren, verder met insecten en larven. Hij maakt zich vooral nuttig door het verdelgen van muizen en konijnen, rooft echter ook pluimvee. Het uitroeien van deze dieren door jachtopzieners en veldwachters moet sterk veroordeeld worden'.

'De das wordt eveneens uitgeroeid. Ze worden evenals de meeste roofdieren geschoten en met klemmen gevangen'.

'De boschbouwer behoort vleermuizen overal en altijd te beschermen. Hij doet dit: 1e door holle boomen en andere schuilplaatsen, waar ze zich des winters of overdag kunnen ophouden, zoveel mogelijk te sparen en niet op te ruimen.

2e door de vleermuizen niet in hun winterslaap te storen; ze kunnen dan geen rust meer vinden en gaan te gronde door hongers en koude.

3e door zijn personeel te wijzen op het nut dezer dieren en er op aan te dringen ze niet uit domheid of vooroordeel te dooden.

De heer Schoevers (Tijdschrift over Plantenziekten, jaargang 20, T.A.C. Schoevers. Vleermuisbescherming) dringt aan op het nemen van proeven van z.g. vleermuis kasten, platte kisten van 50 x 50 x 10 cm van binnen met houtlijsten bespijkend die in de boomen, op zolders, in schuren, aan dakgoten worden opgehangen met de open zijde naar onderen om den vleermuizen overdag schuilplaatsen aan te bieden (zie over Vleermuizen dr. J. Ritzema Bos. Landbouwkunde. Deel I)'.

Over de Egel schrijft hij onder meer: *'Vele natuuronderzoekers komen echter tot de slotsom, dat de egel bescherming verdient, omdat zijn nut door het eten van jonge mui-*

zen en schadelijke insecten ruimschoots schijnt op te wegen tegen het soms verstoren van grondnesten van vogels. De meeste bewoners van het platte land dooden hem waar ze hem zien'.

En over de Mol:

'De mol is eveneens een algemeen bekend dier. Hij voedt zich met wormen, insecten en larven. Daar hij zeer vraatzuchtig is, kan hij zich door het verdelgen der beide laatste zeer nuttig maken. Het eten van wormen heeft geen nut, maar dank zij de zeer sterke vermenigvuldiging dezer dieren steekt hierin geen gevaar voor hun instandhouding, zoodat de gunstige invloed, die de wormen uitoefenen, voor bosch- en landbouw, trots de mollen, behouden blijft.

In de boschbouw doet hij slechts nut, omdat hij engerlingen, ritnaalden, emelten, aardrupsen en ander ongedierte verdelgt. Alleen in kweekbedden kan hij hinderlijk worden.

Trots onze wetgeving wordt hij zeer vaak uit winstbejag gedood'.

Over de Eekhoorn';

'De eekhoorn is een sieraad voor het bosch, hij maakt er een onderdeel van uit. Waar men klaagt over zijn schade heeft men meestal te doen met een der talrijke gevallen, waarin de mensch in het leven der Natuur tracht in te grijpen en nu niet alleen Natuur, maar ook zichzelf benadeelt. Want, wanneer men de vogelwereld niet uitroeit, zal de eekhoorn het aantal vogels niet zichtbaar verminderen en wanneer de mensch de roofdieren en de roofvogels in leven laat, is ook een sterk vermenigvuldigen der eekhoorns uitgesloten. Weermiddelen tegen eekhoorns is: wegschieten, wat geen bijzondere jagerstalenten vereischt'.

Zo schreef De Koning reeds in 1922 heel wat wijze woorden waarvan zelfs sommigen nu nog niets willen weten...

J.T.